

Outi Tuokko

Lintumatkailu ja sen mahdollisuudet Kainuussa

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
Syksy 2009

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Koulutusohjelma Matkailu
Tekijä(t) Outi Tuokko	
Työn nimi Lintumatkailu ja sen mahdollisuudet Kainuussa	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	Ohjaaja(t) Mikko Keränen
	Toimeksiantaja Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry
Aika Syksy 2009	Sivumäärä ja liitteet 27+4
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Kainuun lintumatkailun mahdollisuuksia. Miten Kainuun lintumatkailua voidaan toteuttaa ja onko se yleensä mahdollista nykyisissä olosuhteissa ja onko matkailun toteuttamiselle jotain esteitä.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosassa käytettiin lähdeaineistona haastatteluja, erilaista matkailuun liittyvää kirjallisuutta, lehtiä ja internetiä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, joka pohjautui kyselyihin asiantuntijoille. Tutkimuksen kohderyhmänä oli viisi ammattilaista.</p> <p>Kainuussa on hyvät mahdollisuudet havaita lintuja. Kainuun lintumatkailu on tällä hetkellä omatoimimatkailijoiden varassa. Kainuun luonto on vaihtelevaa, on vaaroja, peltoalueita, vanhojen metsien alueita, merellinen Oulujärven alue ja Otanmäen lintuvesialue. Näiden ansiosta linnusto on monipuolinen.</p> <p>Lintumatkaillun mahdollisuuksia pidettiin hyvänä. Tutkimuksen mukaan lintumatkailun esteenä pidettiin muun muassa tuotteistamisen ja koulutuksen puutetta. Kainuun lintumatkailun kehittämiselle on hyvät mahdollisuudet.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	lintumatkailu, Kainuu
Säilytyspaikka	☐ Verkkokirjasto Theseus ☐ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Tourism	Degree Programme Tourism
Author(s) Outi Tuokko	
Title Bird Tourism in Kainuu	
Optional Professional Studies	Instructor(s) Mikko Keränen
	Commissioned by Ornithological Society of Kainuu
Date Autumn 2009	Total Number of Pages and Appendices 27+4
<p>The purpose of the thesis was to examine the possibilities of bird tourism in Kainuu. The main question were how bird tourism in Kainuu can be realised and whether it is, in general, possible in the present conditions and and whether there some hindrances which prevent this kind of tourism.</p> <p>The sources of the theoretical part of the thesis were interviews, different literature on tourism, newspapers and the Internet. Qualitative study was used as a method and it was based on the enquiries made to experts. The target group consisted of five specialists.</p> <p>In Kainuu there are good possibilities to observe birds. Bird tourists in Kainuu are nowadays rather independent on their journeys. The nature in Kainuu is diverse; there are hills, fields, old forests, the sea-like Lake Oulujärvi and the bird basin of Otanmäki. These ensure a diverse birdlife.</p> <p>The possibilities of bird tourism were considered good. According to the study, the hindrance of bird tourism is the need of productization and training. There are good possibilities to develop bird tourism in Kainuu.</p>	
Language of Thesis Finnish	
Keywords	bird tourism, Kainuu
Deposited at	☐ Electronic library Theseus ☐ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LOMAMATKAILU	3
2.1 Luontomatkailu	4
2.2 Lintumatkailu	5
2.3 Vetovoimatekijät	7
3 LINTUMATKAILU SUOMESSA	9
3.1 Lintumatkailu Kainuussa	11
3.1.1 Lintupaikat	12
3.1.2 Lintulajit	13
3.2 Lintumatkailun ominaispiirteet	14
4 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENELMÄ	17
4.1 Tutkimusongelma	17
4.2 Kvalitatiivinen tutkimus	17
5 TULOKSET	18
6 YHTEENVETO	25
LÄHTEET	27
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Työn tarkoituksena on selvittää Kainuun lintumatkailun mahdollisuuksia. Olen harrastanut luonnossa liikkumista lapsuudestani asti ja olen tarkkaillut myös lintuja jo vuosia, joten valitsin aiheeksi opinnäytetyölleni lintumatkailun. Kiinnostukseni nimenomaan Kainuun lintumatkailun tutkimukseen tuli, koska Kainuun lintumatkailusta tiedetään vähän. Suomessa on kaupallista lintumatkailua ollut muun muassa Limingassa, Kuusamossa ja Sääksikeskuksessa Kangasalan Pohtiolammella. Kainuun lintumatkailu on lähinnä ollut oheistuotteena karhujen ja muiden petojen tarkkailupaikoilla, vaikka täällä olisi siihen potentiaalia.

Lähestyn aihetta tarkastelemalla matkailua yleensä. Matkailu perustuu ihmisten vaihtelunhaluun. Ihmisiä kiinnostavat sellaiset maantieteelliset alueet, jotka koetaan juuri omille elämän arvoille sopiviksi kohteiksi. Ihminen haluaa toteuttaa haaveitaan, ja useimmiten ne kohdistuvat muun muassa omiin harrastuksiin.

Luontomatkailu perustuu nimenomaan eläinten katselumatkoihin, johon myös lintumatkailu luetaan. Koska Suomea pidetään luonnostaan rikkaana maana, on se hyvä kohde erilaisille luontoon liittyville matkailukohteille. Usein onkin sanottu, että luontoon perustuva matkailu on Suomen matkailun kivijalka.

Lintujen tarkkailu on suosittua maailmalla ja linnut kiinnostavat ihmisiä muun muassa monipuolisen värityksensä, ääntelynsä, muotonsa, kokonsa, elintapojensa ja elinympäristön puolesta. Myös se, että lintujen tarkkailua voidaan harrastaa monella tapaa esimerkiksi omatoimimatkana tai opastettuna matkana, nostaa lintumatkailun suosiota erityyppisten ihmisten keskuudessa.

Vetovoimatekijät ovat ominaisuuksia, joista kohteen/alueen vetovoimaisuus muodostuu. Esimerkkinä ovat luonto, maisema, ilmasto, kulttuuri, historia, harrastusmahdollisuudet, ohjelmapalvelut, tapahtumat, majoitus- ja ravitsemuspalvelut, paikallisen väestön suhtautuminen matkailijoihin, hintataso ja saavutettavuus. Suomen vahvuus lintumatkailumaana on muun muassa maantieteellinen sijainti, sillä Suomi sijaitsee eräänlaisessa pohjoisen, idän ja etelän risteyskohdassa

Suomen historia kansainvälisen opastetun lintumatkailun kohdemaana on lyhyt. Finnature Oy:n toiminta kansainvälistyi 1996, samalla alettiin tarjota tuotteistettuja opastettuja matkapaketteja ulkomaalaisille harrastajille. Omatoimisia lintumatkailijoita sen sijaan on ollut muutamia vuosikymmeniä.

Yksi lintuharrastuksen hienouksista on se, että kukin voi laajentaa tarkkailualueitaan, kun vain omat resurssit antavat myötä. Linnut ja niiden tarjoamat elämykset ovat rajattomia. On vaikeaa määritellä tyypillistä lintuturistia. Hänellä on kuitenkin joitakin ominaispiirteitä, joita ei voi soveltaa muihin turisteihin. Lintuturisti on lintuharrastaja, joka panostaa harrastukseensa sekä aikaa että rahaa. Joskus lintumatkalle voidaan lähteä jopa yhden lajin takia.

Tutkimuksessa käytin apuna alansa asiantuntijoita. Lähetin viidelle henkilölle saman kyselyn. Tarkoitus oli saada laajaa tietoa Kainuun lintumatkailun tämänhetkisestä tilasta ja tulevaisuudesta.

2 MATKAILU

Matkailu on yksi maailman tärkeimmistä taloudellisista ja sosiaalisista ilmiöistä. Sen vaikutukset ovat merkittävät. World Tourism Organizationin (WTO) arvioiden mukaan matkailutoimialan aikaansaama vientitulojen määrä maailmassa on suurempi kuin auto-, öljy- ja terästeollisuuden yhteenlasketut vientitulot. (Albanese & Boedeker 2002, 8.)

Matkailu perustuu ihmisten vaihtelunhaluun. Ihmiset haluavat vaihtelua elämälleen, ja näin ollen he tahtovat pois arkisesta työ- ja asuinympäristöstään. Ajatukset suuntautuvat helposti sellaisille maantieteellisille alueille, joita pidetään viihtyisinä tai joissakin erityisissä suhteissa mielenkiintoisina vapaa-ajanviettoympäristöinä. Alueilla halutaan toteuttaa sellaisia haaveita tai harrastuksia, joihin ei tavanomaisessa ympäristössä ole mahdollisuuksia. Vapaa-ajanmatkatoiveet kohdistuvat yksiselitteisesti alueille, jotka poikkeavat mahdollisimman paljon tutusta ympäristöstä tai täydentävät kotiseudun ja kotimaan tarjontaa jollakin tavoin. (Vuoristo 2002, 29.)

Matkailutuote koostuu useista osatekijöistä. Tuotteena se on erikoinen, sillä sitä ei ole olemassa ostohetkellä. Matkailutuote toteutuu osittain asiakkaan toimesta, ja sen sisältöön vaikuttaa suuresti myös asiakkaan omat lähtökohdat, odotukset ja aikaisemmat kokemukset. Samanlainen palvelu voi olla eri asiakkaille täysin erilainen tuote. Hyvin usein matkailutuotteen suurin arvo muodostuu kokemuksesta ja elämyksestä. (Huovinen 1999, 14.)

Matkailukohteen kannalta on tärkeää, missä määrin kohdemaahan kykenee vastaamaan sekä kotimaassa että rajojen ulkopuolella syntyneeseen matkailukysyntään. Usein on kysymys erilaisuudesta ja eksotiikasta, sillä matkailija hakee kohteita ja elämyksiä, jollaisia hänen arkinen koti- ja työympäristönsä eivät tarjoa. (Vuoristo & Vesterinen 2001, 14.)

Matkallelähtömotiivit ja sille asetettavat odotukset ja matkakohteen valinta kuvaavat matkailijan henkilökohtaista arvomaailmaa. Kokemusten luonne ja paikanvalinta pohjautuvat matkailijan käsityksiin siitä, minkälaista on hyvä ja eettisesti hyväksyttävä elämä. (Järviluoma 2006, 96.)

Teollistuneissa ja kaupungistuneissa maissa alkuperäinen luonnonympäristö on joutunut väistymään asutuksen ja muiden maankäyttömuotojen tieltä. Tämä on herättänyt kaipuuta ”takaisin luontoon” ja luonnossa loma-aikana toteutettavien harrastusten pariin. (Vuoristo 2002, 30.)

2.1 Luontomatkailu

Luontomatkailu perustuu luonnon vetovoimaisuuteen, ja se tarjoaa myös elämyksiä tai matkailijan oletetaan kokevan niitä (Hemmi 2005a, 339). Järviluoman (2006, 62) mukaan vetovomatekijät ovat asioita tai ominaisuuksia, joista matkailukohteiden tai -reittien matkailullinen vetovoimaisuus muodostuu. Hänen mukaansa vetovomatekijät voivat liittyä muun muassa luontoon, kulttuuriin, historiaan ja harrastemahdollisuuksiin.

Luontomatkailu tapahtuu luontoympäristössä ja sen käsitteeseen luetaan luonnosta kiinnostunut matkailija eli luontomatkailija, luontoa tuotantotekijänä käyttävä luontomatkailuyrittäjä, luontomatkailutuotteet, luontomatkailun julkiset toimijat sekä itse matkakohde eli luonto. (Hemmi 2005a, 333.) Luontomatkailu-käsitteen ymmärtämisen perusteena on matkailijan ja luonnon välisen yhteyden ymmärtäminen ja tutkiminen. On tärkeää, että luonto voidaan kokea paikaksi, joka mielletään myönteiseksi, kiinnostavaksi tai muuten tärkeäksi suhteessa muuhun elämän tilanteeseen. (Hemmi 2005a, 319–328.)

Luonnontarkkailumatkailun yhtenä osiona on niin sanottu ”Wildlife Tourism”. Se on matkailun elinkeino, joka perustuu muun muassa villieläinten katselumatkoihin (esimerkiksi lintumatkailu, taigan suurpetojen ja tundran eläinten havainnointi). (Hemmi 2005a, 347.)

Ihmisen suhdetta luontoon ja luontomatkailuun voidaan tarkastella neljästä eri näkökulmasta. Yhtenä näkökulmana luonto viittaa sen symboliseen arvoon, sillä luonto edustaa jatkuvuutta ja pysyvyyttä. Sitä kunnioitetaan, koska se edustaa itse elämää. Toisena näkökulmana voidaan pitää sitä, että luonto havainto- ja elämysympäristönä viittaa lähinnä aistein koettuun luontosuhteeseen. Luonnossa liikkuva henkilö kokee eettisiä ja emotionaalisia elämyksiä. Siellä koettujen elämysten merkitystä maassamme lisäävät vuodenaikojen vaihtelut. Kolmannen näkökulman mukaan luonto toimintaympäristönä mahdollistaa muun muassa luontomatkailutoimintojen toteuttamisen, mutta myös mahdollisuuden hyötyliikuntaan, kuten marjastukseen, sienestyskseen kalastukseen ja lintujen tarkkailuun. Neljäntenä näkökulmana luon-

to on ihmisen uudistaja ja virkistäjä, sillä se motivoi tarkkailemaan luontoa ja sen ilmiöitä. Luonnossa ei ole tarvetta ponnistella tarkkaavaisuuden suuntaamiseksi tiettyyn kohteeseen, vaan luonto virkistää pelkällä olemassa olollaan. (Hemmi 2005a, 328–329.)

2.2 Lintumatkailu

Lintujen tarkkailu on suosittua maailmalla. Se on merkittävä osa koko maailman luontoturismia, koska linnut ovat suhteellisen helposti havaittavissa ja niitä tapaa kaikkialla maailmassa kaikkina vuodenaikoina. Linnut kiinnostavat ihmisiä muun muassa monipuolisen värityksensä, ääntelynsä, muotonsa, kokonsa, elintapojensa ja elinympäristönsä puolesta. Lintujen määritysoppaita ja lintusuojelujärjestöjen jäseniä on enemmän kuin minkään muun eläinryhmän kohdalla. (Newsome, Dowling & Moore 2005, 67.)

Lintujen tarkkailua voidaan harrastaa monella eri tavalla, muun muassa opastamattomat itse tehdyt matkat ja opastetut matkat. On olemassa myös monia yhtiöitä kaikkialla maapallolla, jotka järjestävät opastettuja matkoja ympäri maailmaa. Tällaiset matkat auttavat edistämään ekoturismia ja niiden avulla on lisääntynyt myös kiinnostus luonnonsuojeluun kehittyvässä maailmassa. (Newsome et al 2005, 67.)

Useimmat linnuista kiinnostuneet henkilöt ovat hyvin koulutettuja sekä luonnonsuojelumyönteisiä ja he haluavat minimoida vaikutuksensa ympäristöön. Kuitenkin on raportoitu useita negatiivisia vaikutuksia, jotka liittyvät lintujen katseluun ja lintuturismiin. Kielteiset vaikutukset voidaan yhdistää yleensä omatoimiseen lintujen katseluun tai paikkoihin, joissa on runsaasti järjestettyjä käyntejä erityiskohteissa ja pesimiskolonioissa. On osoitettu, että jopa suojelualueilla havainnoinnilla ja kuvauksilla on mahdollisuus häiritä lintuja. Ongelmia voi olla myös opastetuilla retkillä. (Newsome et al 2005, 67–68.)

Linnut ovat erityisessä vaarassa silloin, kun ne ajetaan pois niiden lepäily- ja ruokintapaikoilta tai kun pesiviä lintuja hätyytellään niiden pesimäpaikoilla tai niiden läheisyydessä. Huolimatta yleisestä suojelumyönteisyydestä, jotkut lintujen tarkkailijat toimivat haitallisesti, kun he haluavat äänittää ja kuvata lajeja, joita he eivät ole ennen tavanneet. Oppaiden apu vieraissa paikoissa on tärkeää, sillä heillä on paikallistuntemus ja he tuntevat parhaiten alueensa eläinten käyttäytymisen. (Newsome et al 2005, 70.)

Taulukko 1. Lintujen katseluun liittyviä negatiivisia vaikutuksia.
(Newsome et al. 2005, 68).

TOIMINTO	VAIKUTUS	MERKITYS
Lähestytään liaksi	Häiriö Linnut eivät mielellään ole omassa ympäristössään Pesien häirintä Lisääntynyt riski pesätuhoihin	Fysiologinen vaikutus Vähentynyt pesintä menestys
Halu nähdä ja äänittää harvinaisia ja vaarantuneita lintuja	Lisääntynyt paine harvinaisia ja uhattuja lajeja kohtaan	Linnut saattavat olla enemmän herkkiä häiriöille.
Äänitysten soittaminen	Häiriö lintujen sosiaaliselle järjestelmälle.	Saattaa aiheuttaa stressiä ja se aiheuttaa myös sen, että munat ja poikaset jäävät saalistajille.
Lintupaikalla kulkeminen.	Tallaamista ja vahinkoa kasvillisuudelle	Joidenkin lajien kohdalla elinympäristö heikkenee
Autojen pysäköinti ja leiriytyminen suosituille paikoille	Aiheuttaa saastumista ja roskaantumista	Ajaa pois lajeja, jotka eivät siedä häiriöitä
Suuri ryhmäkoko	Melu	Fysiologiset vaikutukset lintuihin

Uranuurtajina lintumatkailussa ovat englantilaiset. Siirtomaavaltakautenaan englantilaiset ovat lähettäneet siirtomaihinsa monenlaisia tutkimusryhmiä ja jo tuolloin siirtomaiden linnusto on ollut eräs tarkimmin tutkittuja asioita. Ilmeisesti siitä juontaa juurensa englantilaisten lintumatkailu nykyaikanakin joka puolelle maapalloa. (KS Ympäristö, B3.)

Lähdettäessä suunnittelemaan lintumatkailukohdetta asiakkaille on mietittävä tarkkaan matkan ajoitus. Paras ajankohta Suomessa on touko-kesäkuu, koska se on muutto- ja soidinaikaa ja silloin on helpompi havaita ja kuunnella lintuja. Lintumatka koetaan yleensä sitä onnistuneemmaksi, mitä enemmän lajeja voidaan havainnoida. Siksi havainnointipaikoiksi on valittava erilaisia elinympäristöjä esimerkiksi suot, metsät, vanhat metsät, vanhojen metsien vaara-alueet, pellot, vesistöt ja rehevät lehtoalueet. Saavutettavuuden ja havainnoinnin helpottamiseksi itse kohteessa ja sen läheisyydessä on syytä olla lintutorneja tai tarkkailusuoja ja soilla pitkospuut. (Hemmi 2005b, 396.)

Lintujen havainnointiin on avuksi syytä varata paikallinen opas. Oppaan on tunnettava paikalliset linnut ja niiden nimet opastettavin äidinkielellä. Ohjelmaan on hyvä sisällyttää tarkkailun ohella myös kuva- ja filmiesityksiä. Ohjelma aikataulu ei saa olla liian tiukka, sillä lintujen tarkkailu vaatii yleensä runsaasti aikaa. (Hemmi 2005b, 396.)

Matkailijoille on etukäteen ilmoitettava tarvittavat varusteet, kuten esimerkiksi sadevarustus, kiikarit ja kaukoputket, mikäli matkanjärjestäjällä ei ole itsellä ole tarjota niitä matkailijoita varten. Kamera on jokaisella oltava oma, mikäli haluaa ottaa kuvia linnuista. Etukäteen tulee olla myös maininta retken vaativuudesta, näin matkailija pystyy etukäteen arvioimaan, onko matka hänelle sopiva. (Hemmi 2005b, 396.)

2.3 Vetovoimatekijät

Atraktiot ovat tiettyyn paikkaan sidottuja kohteita tai tapahtumia, joissa on itsessään voimakas vetovoima. Attraktio voi olla kohde, joka erilaisuutensa ja omaleimaisuutensa takia houkuttelee ihmisiä, esimerkiksi Colosseum ja Grand Canyon. Attraktio voi olla myös jokin massatapahtuma. (Albanese & Boedecker 2002, 24.)

Vetovoimatekijät ovat sellaisia ominaisuuksia, joista attraktioiden vetovoimaisuus muodostuu. Esimerkkinä ovat luonto sekä maisema, ilmasto, kulttuuri, historia, harrastusmahdollisuudet, ohjelmapalvelut, tapahtumat, majoitus- ja ravitsemuspalvelut, paikallisen väestön suhtautuminen matkailijoihin, hintataso sekä saavutettavuus. (Albanese & Boedecker 2002, 24.)

Lähes kaikella luonnonmaantieteellisen ympäristön elementeillä on vaikutus matkailukehitykseen. Tärkeimpinä nousevat esille yleinen maantieteellinen sijainti, ilmasto, kasvillisuus, eläimistö, korkokuva ja vesistöt. (Vuoristo 2002, 55.)

Suomen sijaintiin liittyviä vetovoimatekijöitä ovat napapiiri, yöttömät yöt ja päivättömät päivät (kaamos), jotka yhdessä muun luonnonmaantieteellisen ympäristön ja vuodenaikojen vaihtelun kanssa luovat hyvän pohjan erikoistuneelle kesä- ja talvimatkailulle esimerkkeinä veneily, erilaiset ”eläin- ja konevetoiset” retkeilymuodot, urheilukalastus, maasto- ja rinnehihto, luonnossa liikkuminen ja luonnontarkkailu, marjastus ja sienestys. Luontoon liittyvänä erikoisena vetovoimatekijänä tai ainakin matkailu potentiaalia lisäävänä seikkana on se, että Suomessa on muuhun Eurooppaan verrattuna tilaa henkeä kohti runsaasti. (Vuoristo 2002, 70.)

Korkeatasoinen yhdyskuntarakenne, hyvä elintaso ja voimakkaasti kansainvälistynyt talous- ja kulttuurielämä antavat erinomaiset edellytykset huolehtia maahamme suuntautuvasta matkailusta asianmukaisesti. Lisäksi Suomen sisä- ja ulkopoliitiikan vakaus on mahdollistanut incoming- matkailun. (Vuoristo 2002, 71.)

Synteesiin lisättiin myös ne alueelliset osakulttuurit, joilla katsottiin olevan omaa matkailuvetovoimaa. Näin muodostettiin viisi suuraluetta.

- 1) Kulttuurialue
- 2) Järvialue
- 3) Vaara- alue
- 4) Pohjanmaa
- 5) Lappi.

Vaara-alueen vetovoimaisin osa koostuu luonnonmaantieteellisen aluejaon mukaan Vaara-Karjalasta sekä Kainuun ja Kuusamon vaaramaista. Matkailun suurjaossa siihen on liitetty myös pääosa Kainuun nevalakeudesta ja Oulujärven seutu. Otettaessa huomioon alueen omat luontaiset matkailuedellytykset ja sijainti ”avautuvan” Venäjän rajalla voidaan Vaara- aluetta pitää hyvin lupaavana matkailun kasvualueena. (Vuoristo 2002, 100.)

Majoituskapasiteetti kertoo parhaiten, kuinka vetovoimaa on muutettu tarjonnaksi. Varsinaisen matkailutarjonnan kannalta tärkeimpiä ovat maksulliset majoitusliikkeet, joita ovat hotellit, matkustajakodit, täysshoitolat, lomakylät, leirintäalueet, retkeilymajat, vuokratut mökit ja muut maksulliset majoitukset. (Vuoristo 2002, 103.)

Matkailun vetovoimana ovat luonto- tai kulttuuriympäristöt, jotka ovat turisteille joko maisemallisia tai toiminnallisia kohteita. Luonto ja kulttuuri ovat raaka-ainevarastoja, joista matkailuelinkeino ”jalostaa” matkailutuotteita. Kulttuuri- ja luontomatkailun vaikeudeksi on muodostunut alueiden, kohteiden ja maisemien suojelun ja matkailukäytön välinen periaatteellinen ristiriita. Kaikkein vetovoimaisimmat kohteet ovat yleensä sellaisia kohteita, jotka tulisi rauhoittaa niiden harvinaisuuden tai erikoisluonteen vuoksi. (Vuoristo 2002, 206.)

3 LINTUMATKAILU SUOMESSA

Suomi kuuluu miltei kokonaan pohjoiseen havumetsävyöhykkeeseen tyypillisine lajeineen. Maamme monipuolisuutta lisää selvä vuodenaikojen vaihtelu joka korostuu nimenomaan pohjoisosissa. Suomen pohjoisimpia erämaita on luonnehdittu Euroopan viimeisiksi erämaiksi. Paineet pohjoisia alueita kohtaan kasvavat, sillä elämyshakuinen yhteiskunta hakee aina enemmän ja enemmän luontomatkailuelämyksiä perifeerisiltä alueilta. Sanotaan, että luontoon perustuva matkailu on Suomen matkailun kehittämisen kivijalka. (Hemmi 2005b, 11–15.)

Kainuu on maakunta, joka sijaitsee Suomen keskiosissa valtakunnan itärajalla. Kainuun luonnon erikoispiirteitä ovat Oulujärven ja sen sivuvesistöjen suurjärvien suuruus, pienten vesien runsaus ja monet vaara-alueet. Muutoin Kainuun alue on pohjoista havumetsävyöhykettä, joissa vaihtelevan kokoiset suot pilkkovat maisemaa. (Helo 1972, 28.)

Suomessa pesii arviolta 50 miljoonaa lintuparia. Vaikka yhdeksän kymmenestä emo- ja poikaslinnusta lähtee täältä syksyllä pois, talvehtijoita jää parikymmentä miljoonaa yksilöä. Säännöllisesti Suomessa pesiviä lintulajeja on noin 240. (Koskimies 1994, 230.)

Suomeen saapuvat linturetkeläiset ovat kiinnostuneet metsiemme linnuista, kuten pöllöistä ja tikoista sekä itäisistä lajeista, kuten esimerkiksi sinipyrstöstä, idänuunilinnusta, teerestä ja metsosta. He eivät ole kiinnostuneet niinkään muuttolinnuista, kuten oman maamme lintuharrastajat. Alan kouliintuneet harrastajat liikkuvat yleensä yksin, kun taas vasta-alkajat osallistuvat yleensä kursseille ja tarvitsevat maastoon osaavan oppaan. (Hemmi 2005b, 339.)

Suomen vahvuus lintumatkailumaana on muun muassa maantieteellinen sijainti, sillä Suomi sijaitsee eräänlaisessa pohjoisen, idän ja etelän risteyskohdassa. Neljännes Suomen pinta-alasta sijaitsee pohjoisen napapiirin pohjoispuolella. Golfvirran ansiosta Suomen ilmasto on kuitenkin huomattavasti leudompi kuin vastaavilla alueilla Siperiassa ja Kanadassa. Siksi myös monet eteläiset ja lounaiset lajit ovat levittäytyneet Suomen eteläosiin. Suomea voidaan pitää myös eräänlaisena Siperian läntisenä jatkeena, josta löytyy samoja lintulajeja. Kuitenkin matkailupalvelujen taso on osa Eurooppaa olosuhteiltaan, saavutettavuudeltaan ja palvelutasoltaan. (Taavetti 2008, 18.)

Suomeen suuntautuvan lintumatkailun alkamisen ja jatkumisen edellytys on paikallisoppaat ja näiden tarjoamat palvelut. Suomessa on erikoisuuksia, kuten pöllöjä, joita ei voi löytää ilman paikallisen opastusta. Asiantuntevan oppaan avulla pystyy löytämään muitakin erikoisuuksia. Opastuksen tarve merkitsee myös sitä, että Suomeen suuntautuva lintumatkailu ei koskaan tule olemaan massaturismia. On myös huomioitava, että jos lintuturisteja alkaisi liikkua suuria määriä, he toisivat mukanaan myös ongelmia. Kun esimerkiksi pöllöjen pesillä käydään vain ryhmissä ja oppaan johdolla, pystytään lintujen häirintä minimoimaan. Näin ollen matkailija määrät on pidettävä kohtuullisen pienenä, jotta lintujen tarkkailun mahdollisuudet säilyisivät. (Taavetti 2008, 19.)

Suomen historia kansainvälisen lintumatkailun kohdemaana on lyhyt. Finnature Oy:n toiminta kansainvälistyi 1996, samalla alettiin tarjota myös tuotteistettuja opastettuja matkapaketteja ulkomaalaisille harrastajille. (Peltomäki 2009.) Muutamat matkanjärjestäjät kävivät tutustumassa Suomeen ja Finnature Oy:n tarjontaan vielä samana vuonna. Yhtiö on edelläkävijä Suomen lintumatkailussa ja se on tälläkin hetkellä maamme markkinajohtaja. Asiakasmäärä on noin 500 vuodessa. Suurin osa Finnaturen matkailijoista on englantilaisia, toiseksi eniten asiakkaita tulee USA:sta ja sitten Japanista, Itävallasta, Sveitsistä, Hollannista, Saksasta, Belgiasta ja Ranskasta. Finnature tarjoaa valmiita matkapaketteja, jotka sisältävät majoituksen, kuljetuksen, ruokailut sekä opastuksen. Suosituin matkapaketti on viikon lintumatka Oulu-Kuusamo akselilla. Toiseksi suosituin paketti on 12 päivän lintumatka Oulu-Kuusamo-Ivalo-Varanginvuono. (Peltomäki 2009.)

Lintumatkailuun kuuluvat olennaisena osana myös kaikki lintuerikoisuudet. Suomalaiset ja ulkomaalaiset lintubongarit kiertävät paljon maatamme ympäri saadessaan tiedon erikoisesta linnusta. Näinä päivinä on helppo saada tietoa internetin kautta. Suomessa on olemassa Tiira-järjestelmä, johon paikalliset lintuharrastajat päivittävät lintutietojaan. Päivän erikoisuudet näkyvät ensin, joten bongarin on helppo lähteä reaaliajassa katsomaan haluamaansa lintua.

Suomen merkitys kansainvälisenä lintumatkailukohteena perustuu pitkälti mielenkiintoiseen lintulajistoomme. Ylivoimaisesti kiinnostavin ja halutuin lajiryhmämme ovat pöllöt. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa pesii säännöllisesti yhdeksän Euroopan 13 pöllölajista. Niistä viittä, lapin-, viiru-, hiiri-, helmi- ja varpuspöllöä, ei tavata muualla Euroopassa ollenkaan. Pöllöjen lisäksi Suomen taigametsän erikoisuuksia ovat muun muassa metso, pyy, kuukkeli, lapintäinen, sinipyrstö ja taviokuurna. Kaakkoisista, rehevien lehtimetsien ja pensaikkojen lajeista

meillä pesivät valkoselkätikka, viitakerttunen, viitasirkkalintu, kirjokerttu ja pikkukultarinta. (Taavetti 2005, 20.)

Suomessa on myös Euroopan runsaslukuisin kahlaajalajisto. Etenkin jänkäsirriäinen ja jänkäkurppa sekä mustaviklo ja liro pesivät nimenomaan Pohjoismaiden ja Venäjän pohjoisosien soilla. (Taavetti 2005, 20.)

Sääksisäätiö perusti Kangasalan Pohtiolammelle 1995 sääksikeskuksen. Keskukseen toimintajatus on se, että ns. suuri yleisö voi omakohtaisesti kohdata sääksen lähietäisyydeltä, mikä on luonnon olosuhteissa likipitään mahdotonta. Kohde on ainutlaatuinen koko maailmassa. (Koivu 2009.)

Sääksikeskuksessa on sääksille rakennettu erityinen kalalammikko, jossa linnut käyvät saalistamassa. Lammikon läheisyyteen on rakennettu yleisötorni, josta käsin ihmiset voivat tarkkailla lintujen saalistamistapahtumaa. Kohteella on myös useita luontokuvaajille tarkoitettuja piilokojuja. Keskuksessa käyvät sääksiä kuvaamassa useat maailman eturivin kuvaajat. (Koivu 2009.)

Säätiö ei itse toimi matkanjärjestäjänä. Säätiö on luonut vain puitteet, jossa matkailijat voivat lähinnä omatoimisesti tutustua tähän uhanalaiseen lintulajiin. Kohteen matkailuyrittäjänä toimii Taigabird Oy, joka vastaa muun muassa kahvilatoiminnan ylläpidosta. (Koivu 2009.)

3.1 Lintumatkailu Kainuussa

Kainuussa on kaupallista lintumatkailua harrastettu vähän. Lintumatkailu on yleistynyt alueellamme nimenomaan petojen kuvausten myötä. Kainuuseen on tehty ja tehdään omatoimimatkoja jatkuvasti, mutta järjestettyjä matkoja on vähän. Lintumatkailuun kuuluu oleellisena osana lintukuvaus, sillä yhä useampi lintumatkailija harrastaa nykyään luontokuvausta. Luontokuvaus on palkittu matkailutuote. Matkailunäkökulma on muuttanut ratkaisevasti suhtautumista myös haaskoihin, joita käytetään apuna luonnonkuvauksessa. Pohjois-Karjalasta Kuusamoon yltävällä alueella toimii toistakymmentä ”piilokojuyrittäjää”. Piilokojuja on Kuhmossa 51, Suomussalmella 14, Kuusamossa 21, Lieksassa 4, Utajärvellä 2, ja Limingassa 1.) Tämä kartoitus on rajattu kaupallisiin kojuihin. (Rautiainen 2009, 71.)

Kainuun kojokuvauspaikkoja ovat muun muassa Boreal Wildlife Centre, Articmedia, Martinselkosen eräkeskus sekä Wild Brown Bear. Articmedia on Kainuun vanhin eläinkatselu- ja kuvaustuotteen aloittanut yritys. Sittemmin yrityksiä on tullut lisää. Visit Finlandin kysymysten mukaan Kainuussa on vuonna 2007 aloittanut neljä yrittäjää. Yritykset toimivat pääasiassa itärajan tuntumassa, Kuhmossa ja Suomussalmella. (Huttunen 2009.)

Kainuulaisia luontomatkailuyrityksiä esitellään liitteessä 1.

3.1.1 Lintupaikat:

Vaara-Kainuu, johon luetaan Sotkamo, Ristijärvi, Hyrynsalmi ja Puolanka. Tällä alueella on kaakosta luoteeseen suuntautuvia vaarajonoja, joiden rinteiden rehevillä paikoilla on lehtipuuvaltaisia metsiä. Niissä tavataan muun muassa idän- ja lapinuunilintuja sekä pikkusieppoja. Vaarojen lakialueet ovat pääsääntöisesti kuusikkoa jossa on maapuuta. Tällainen metsikkö on erityisesti sinipyrstön mieleen. (Huttunen 2009.)

Oulujärven laajat saarettomat selät luovat merellisen vaikutelman. Tämä vaikuttaa siihen, että järvellä viihtyvät monet normaalisti merellä elävät lajit, kuten karikukko, räyskä ja lapintiira. (Huttunen 2009.)

Oulujärven etelä- ja kaakkoispuoli on tasaista laajojen soiden hallitsemaa aluetta, joiden välissä on laajoja peltoaukeita. Alueen avoimet rimpisuot ovat lintukeitaita, joilta löytyy yksi Suomen suurimmista kaakkurien pesintäkeskittymistä. Avarat peltoalueet houkuttelevat puolestaan niillä viihtyviä lajeja, kuten kiuru ja kottarainen. (Huttunen 2009.)

Metsä-Kainuuseen luetaan Kuhmo ja Suomussalmi. Siellä maisemaan kuuluvat metsät, joiden välissä mutkittelevat kapeat räme- ja nevajuotit. Linnustoltaan runsaita rimpinevoja on harvassa. Vanhat runsaasti lahoppuuta sisältävät metsät antavat elintilaa muun muassa tikoille. Tikkojen pesäkolot antavat myöhemmin pesäpaikan tiaisille ja monille muille pikkulinnuille. Vanhat metsät reuna- alueineen ovat kanalintujen ja pöllöjen suosiossa. (Huttunen 2009.)

Otanmäen lintuvesiallas ei kuulu mihinkään näistä ryhmistä, vaan se on aikaisemmin toimineen kaivoksen jätevesien saostusallas, johon tällä hetkellä ohjataan Otanmäen taajaman esipuhdistetut jätevedet. Ravinteikkaan veden ansiosta altaan hyönteistuotanto on suuri ja se mahdollistaa monipuolisen ja runsaan linnuston pesimisen altaan alueella. (Huttunen 2009.)

Tarkemmat lintupaikat on esitelty liitteessä 2.

3.1.2 Lintulajit

Kainuun linnustoa oli tutkittu jo yli 140 vuotta. Tänä aikana on julkaistu useita laajoja tutkimuksia, joissa on tarkat tiedot alueen linnuista. Ne ovat muodostaneet hyvän pohjan Kainuun linnuston arkistolle. (Kainuun linnut 2 1971, 74.)

Kainuun Lintutieteellisen Yhdistyksen perustava kokous pidettiin 8.3.1970. Tällöin perustettiin myös KLY:n arkisto. Arkistoon kerätään tietoja Kainuussa tavatuista lintulajeista, niiden muutosta, pesinnästä ja muista lintujen elämään liittyvistä asioista. (Kainuun linnut 1970, 5.)

Kainuussa tavattuja lintulajeja on 303. Listalle on hyväksytty lajit, joiden havainnot on luotettavasti dokumentoitu ja hyväksytty BirdLife Suomen sääntöjen mukaisesti ARK- ja RK- käsitelyssä. Kainuun Lintutieteellisen Yhdistyksen aluerariteettikomitea (ARK) tarkastaa Kainuussa alueellisesti tärkeät ja harvinaiset lintuhavainnot. Havaintoilmoitus on tehtävä kirjallisesti erityiselle lomakkeelle. (Helo 2009, BirdLife/kly.)

Tietoa Kainuun linnustosta 2000-luvulla on liitteessä 2.

Oulujärvi on linnustollisesti rikas alue. Järvi tarjoaa useille lintulajeille hyviä pesimäpaikkoja. Kevään ensimmäisinä merkkeinä on lokkien saapuminen Paltasalmeen. Sinne ilmaantuu ensimmäinen sula maaliskuulla ja se laajenee päivä päivältä. Lähes yhtä aikaa lokkien kanssa ilmaantuvat ensimmäiset kahlaajat. Kahlaajien joukossa on runsaasti vikloja ja isokuoveja, jotka viihtyvät kevätauringon sulattamilla Paltaniemen pelloilla. Kevään edistyessä linnut hajaantuvat eri puolelle järveä ja sen rantoja. Järven hiekkatörmät tarjoavat törmäpääskyille hyvät pesimäpaikat. Törmäpääskyjen ohella järvellä elää haarapääskyjä ja tervapääskyjä. Oulujärven yksinäisillä luodoilla pesii tiiroja. Muita järvilinnustoon kuuluvia lintuja ovat mm. isokoskelot ja tukkakoskelot. Västäräkkejä on myös runsaasti. Oulujärven Niskanselän ympäristössä pesivät Suomen suurimmat kaakkurikannat. (Heikkinen & Mielikäinen 1989, 25–28.)

Teertä ja metsoa kuvataan kevätsoitimella. Teeren kuvaukset alkavat huhtikuun alussa ja kuvauksia jatketaan usein toukokuun puoliväliin asti. Kuvaukset tapahtuvat kojuilla. Sinne mennään joko kuvausta edellisenä iltana tai aamulla ennen auringon nousua. Auringon noustessa teeret kokoontuvat soidinpaikalle ja aloittavat soidinmenonsa. Soimassa voi olla yhtä aikaa useita kymmeniä teeriä. Metsojen soidin alkaa huhtikuun viimeisellä viikolla ja se jatkuu noin neljä viikkoa. Metson soidinta varten pitää kojulle mennä edellisenä iltana ja kaiken pi-

tää olla valmista ennen auringon laskua. Kuvaamisen voi aloittaa aamulla heti auringon noustessa, kun metsot aloittavat soitimensa. (Boreal Wildlife Centre 2009.)

Joutsenten, metsähanhien, telkkien ja muiden lintujen kuvaaminen alkaa yleensä keväällä, kun purot ja joet alkavat aueta. Linnuille viedään ruokaa sellaiseen paikkaan, josta niitä halutaan kuvata. Aina ei tarvita edes kojua. Muita mahdollisia kuvattavia ovat kuikka, kaakkuri, kalasääski ja kuukkeli. (Boreal Wildlife Centre 2009.)

Pöllöjen kuvaus on hankalampaa, sillä pöllöjen määrä vaihtelee vuosittain ja niiden löytäminen ei ole kovin helppoa. Kuvattavaksi pöllöistä on Kuhmon Viiksimon alueella mahdollisuus löytää hiiripöllö, lapinpöllö, viirupöllö, huuhkaja ja varpuspöllö. (Boreal Wildlife Centre 2009.)

Martinselkosella voi kuvata muun muassa metsoa ja teertä soitimella sekä petolinnuista haarahaukkaa ja merikotkaa. Ne ruokailevat karhuille tarkoitetuilla haaskoilla. Lintuja voi kuvata myös eräkeskuksen pihalla olevalla ruokinnalla. Yleisimpiä ruokinnalla käyviä lajeja ovat punatulkku, vihervarpunen, järripeippo, talitiainen ja käpytikka. Heinäkuusta eteenpäin paikalla vierailee säännöllisesti myös kuukkeleita. (Martinselkonen 2009.)

3.2 Lintumatkailun ominaispiirteet

Lintuharrastus alkaa siten, että linnuista kiinnostunut henkilö tutustuu ensin elinpiirinsä lintuihin. Kun harrastajalle alkavat oman alueen linnut olla tuttuja, hänelle tulee tarve laajentaa reviiriään. Yksi lintuharrastuksen hienouksista onkin se, että alueita riittää niin pitkälle kuin vain resurssit antavat myötä. Linnut ja niiden tarjoamat elämykset ovat rajattomia. (Taavetti 2008, 12.)

Britannia on lintumatkailun edelläkävijä- ja suurmaa. Ison-Britannian Kuninkaallisessa Linnustonsuojelujärjestössä RSPB:ssä on yli miljoona jäsentä. Britannian lintumatkailu eroaa muun muassa suomalaisesta lintumatkailusta siten, että he matkustavat mieluummin valmiille opastetuille lintumatkoille. Englannissa on 40 lintumatkailuun erikoistunutta matkatoimistoa, jotka järjestävät vuosittain satoja ryhmämatkoja maailman kaikille mantereille. (Taavetti 2008, 13.)

Lintumatkailun suosion kasvua voi seurata Englannissa vuosittain järjestettävillä kansainvälisillä British Birdwatching Fair -lintumessuilla. Messut järjestettiin ensimmäisen kerran 1989.

Vuonna 1996 Suomella oli ensimmäisenä ulkomaana oma osasto messuilla. Nykyään messuille osallistuu jo yli 30 lintumatkailukohteita markkinoivaa maata. (Taavetti 2008, 13.)

Lintumatkailusta tai -turismista puhutaan silloin, kun matkalle lähdön pääasiallisin syy on havainnoida matkakohteen linnustoa. Matka voi kohdistua ulkomaan tai kotimaan kohteisiin. (Taavetti 2008, 12.)

Suuren taloudellisen merkityksen lisäksi lintumatkailijat ja -harrastajat edistävät myös lintujen ja ympäristön suojelua. Englannissa järjestettävät messut keräävät varoja lintujen suojeluun. Vuoteen 2006 mennessä rahaa oli kertynyt noin kaksi miljoonaa euroa, jotka käytettiin uhanalaisten lintujen suojelutyöhön kaikkialla maailmassa. (Taavetti 2008, 13.)

On vaikeaa määritellä tyypillistä lintuturistia. Hänellä on kuitenkin joitakin ominaispiirteitä joita ei voi soveltaa muihin turisteihin. Lintuturisti on lintuharrastaja, joka panostaa harrastukseensa sekä aikaa että rahaa. Matkoillaan hän haluaa nähdä uusia lintulajeja, mutta myös muita lintumaailman ilmiöitä, kuten lintujen muuttoa. (Taavetti 2008, 14.)

Matkatoimistojen tarjoamien valmiiden matkojen asiakkaita ovat suurelta osin eläkkeellä olevia, suhteellisen varakkaita henkilöitä. He ovat myös laatu tietoisia ja arvostavat mukavuutta. He valitsevat matkakohteensa sen perusteella, missä on mahdollista nähdä uusia lajeja, mutta ratkaisevia tekijöitä ovat myös laatu ja luotettavuus. (Taavetti 2008, 14.)

Omatoimimatkailijoiden määrä on myös ollut kasvussa. Matkalle lähdetään helpommin, koska nykyään on halpalentoyhtiöitä enemmän ja ne pystyvät tarjoamaan edullisia lentoja. Tänä Internet on myös edistänyt lintumatkailun määrää. Internetistä saa helposti tietoja eri matkakohteista ja paikallisista lintulajeista. Internetin kautta on helppo tehdä myös matkavaraukset itse. (Taavetti 2008, 14.)

Joskus lintumatkalle voidaan lähteä jopa yhden lajin takia. Se on yleistä oman kunnan ja maan rajojen sisällä, mutta voi matka ulottua aina ulkomaille asti, mikäli kysymys on todella erikoisesta lajista, kuten esimerkiksi siperiankurppa vuonna 2008 Tohmajärvellä. Siellä oli lintuharrastajia Suomen lisäksi myös useista muista Euroopan maista, kuten Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Virosta, Latviasta, Saksasta, Hollannista, Belgiasta, Englannista ja Venäjältä. (Kivivuori 2008, 19.)

Lintumatka onnistuu myös osana työmatkana. Tänä päivänä työmatkat voivat suuntautua ympäri maailmaa. Jos kokouksien tai työasioiden väliin jää vapaa-aikaa, lintuharrastajat käyttävät liikenevän aikansa paikalliseen linnustoon tutustumiseen. (Taavetti 2008, 15.)

4 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENELMÄ

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lintumatkailun mahdollisuuksia Kainuussa. Miten Kainuun lintumatkailua voidaan toteuttaa ja onko se yleensä mahdollista nykyisissä olosuhteissa ja onko matkailun toteuttamiselle joitakin esteitä.

Tutkimus toteutettiin empiirisenä tutkimuksena lähettämällä kyselylomake luontosiantuntijoille. Asiantuntijat valittiin kohderyhmäksi, sillä he ymmärtävät parhaiten muun muassa lintujen käyttäytymisen ja samalla heiltä saadaan tietoa lintumatkailun vaikutuksista alueen lintuihin. Tärkeimpänä kriteerinä oli, että saatu tieto olisi mahdollisimman monipuolinen. Mukaan valitsin lintuasiantuntijan, luontomatkaileuasiantuntijan ja kaksi luontomatkaileuyrittäjää ja yhden lintumatkaileuyrittäjän. Valitsin kysymykseen vastaajaksi tutun lintuasiantuntijan, sillä tiesin jo etukäteen, että hänellä on erittäin hyvät tiedot sekä linnuista että yrittäjyydestä. Luontomatkaileuasiantuntija on tällaisessa työssä ehdoton, sillä häneltä saa tietoa luontomatkaileusta. Valitsin myös kaksi kainuulaista luontomatkaileuyrittäjää. Yksi mahdollisista vastaajista oli suomalainen lintumatkaileuyrittäjä.

4.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa aineisto on koottu luonnollisessa ja todellisessa tilanteessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan haastatteluja, sillä haastatteleamalla tutkittavan eri näkökulmat tulevat hyvin esille. Kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti, ei satunnaisella otoksella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152, 155.)

Tapaustutkimuksessa tutkitaan yksittäisiä tapauksia tai pientä joukkoa toisiinsa liittyviä tapahtumia. Tapaustutkimuksessa on tavoitteena kuvailla erilaisia tapaukseen liittyviä ilmiöitä. Tapaustutkimuksessa on tausta-ajatuksena se, että kun yhtä yksittäistä tapausta tutkitaan riittävän tarkasti, voidaan sanoa, mikä tutkittavassa ilmiössä on merkittävää myös yleisellä tasolla. (Hirsjärvi ym. 2005, 125–126, 171.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruun käytetään erilaisia menetelmiä, kuten esimerkiksi haastattelua, kyselyitä ja valmiita dokumentteja. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkija voi kerätä aineistoa päättämättä etukäteen aineiston kokoa. Yleisesti sanoen laadullisessa tutkimuksessa aineiston koolla ei ole merkitystä tutkimuksen onnistumiseen. Aineiston tehtävänä on toimia tutkijan apuna. (Eskola & Suoranta 2000, 61–62.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston rajausta tapahtuu teoreettisen kattavuuden huomioiden. Kysymys on tapauskohtaisesta analyysistä. Tapauskohtaisessa analyysissä ei toimita tilastollisin kriteerein. Kriteereinä käytetään tietyn aineiston teoreettista kiinnostavuutta valitun tutkimusongelman ratkaisussa. (Eskola & Suoranta 2000, 65.)

Kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto: tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja voidaan kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan ja vastaajan aikaa, koska vastaaja voi vastata silloin kun hänelle parhaiten sopii. (Hirsjärvi ym. 2000, 182.)

Kyselytutkimukseen kuuluu myös heikkouksia. Tavallisimmin aineistoa pidetään pinnallisena. Muun muassa ei ole aina mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen, ja vastaavatko kaikki, joille kyselyt on lähetetty. Hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa. (Hirsjärvi ym. 2000, 182)

Teemahaastattelukysymykset: liite 4

5 TULOKSET

Kysely lähetettiin viidelle henkilölle. Vastaukset tulivat kolmelta. Vastaaajiksi valitsin lintuasiantuntijan, Kainuun luontomatkailun asiantuntijan sekä kaksi luontomatkailuyrittäjää ja yhden lintumatkailuyrittäjän. Yksi luontomatkailuyrittäjä ja yksi lintumatkailuyrittäjä jättivät vastaamatta.

Asiaa käsitellään siten, että kunkin vastaajan vastaukset on koottu yhteen ja olen sen jälkeen käsitellyt asioita omasta näkökulmastani. Ensimmäinen vastaus on lintuasiantuntijalta, toinen luontomatkailun asiantuntijalta ja kolmas luontomatkailuyrittäjältä.

Kysymys 1. Millaisena pidät lintumatkailun mahdollisuuksia Kainuussa?

”Lintuasiantuntijan mukaan ”lintuharrastus ja siihen liittyvä lintumatkailu ovat lisääntyneet muun muassa Euroopassa. Voimakas kasvu jatkuu edelleen. Meillä Kainuussa on muualta Euroopasta hankalasti löydettäviä tai kokonaan puuttuvia lajeja. Erityisesti lintumatkailijoita kiinnostavat pöllöt (varsinkin lapinpöllö, hiiripöllö, viirupöllö ja helmipöllö), varpuslinnut (kuukkeli, sinipyrstö, lapinuunilintu, idänuunilintu, lapintiainen, pikkusieppo, viitakerttunen, pikkusirkku, pohjansirkku ym.), suuret päiväpetolinnut (maakotka, merikotka, kalasääski), metsäkanalinnut, eräät pesivät vesilinnut (meillä yleiset lajit, kuten esimerkiksi telkkä, laulujoutsen, metsähanhi, uivelo ym.), pohjoiset kahlaajat ja kuikkalinnut.”

”Lintuasiantuntija on sitä mieltä, että ”Suomessa on lintulajeja, joiden kuvaamiseen Suomen ohella muualla Euroopassa ole juurikaan mahdollisuuksia. Lintumatkailun ja siihen liittyvän valokuvausmahdollisuus lisää mahdollisuuksia työllistää luontomatkailuyrittäjiä, jos lintumatkailuun liitetään muuta luontoon ulottuvaa elämys- tai kuvaustarjontaa; esimerkiksi suurpetotarkkailua/kuvausta, tai vaikkapa hyönteis-, kasvi-, sieni-, luonnonilmiö- tai mineraaliharrastukseen liittyviä osioita.”

”Luontomatkailun asiantuntija piti Kainuun luontoa erimuodoissaan sinällään vetovoimatekijänä. Tällä hetkellä suurpedot, erityisesti karhu, ovat ylivoimaisesti tunnetuin ja taloudellisesti merkittävin vetovoimatekijä. Linnut ovat potentiaalinen vetovoimatekijä. Erityisesti lintujen aineeton hyödyntäminen (tarkkailu/kuvaus) on kiinnostava kehittämissuunta.”

Kysymyksiini vastanneet kolme henkilöä pitivät Kainuun lintumatkailun mahdollisuuksia hyvinä. Tutkimuksen mukaan lintumatkailu on lisääntymään päin ja näin ollen Kainuulla on mahdollisuus saada omat matkailijaryhmänsä Kainuuseen nimenomaan siksi, koska täällä

tavataan paljon sellaisia lajeja, jotka puuttuvat tyystin muualta. Vastaaajien vastauksista kävi myös vahvasti esille nimenomaan lintujen kuvaus. Kainuun etuna pidettiin muun muassa sitä, että Kainuun luonnolla on ominaispiirteitä, joita on vaikea löytää muulta. Kainuun lintumatkailulla on hyvät mahdollisuudet kehittyä eteenpäin..

Kysymys 2. Mitkä ovat mielestäsi esteenä lintumatkailun kehittämisessä alueellamme?

Lintuasiantuntijan mukaan ”lintumatkailun tuotteistaminen on puutteellista. Aloittavan yrittäjän perusmahdollisuudet tarjota riittävän laadukasta palvelua on erilaiset eri yrittäjillä. On tärkeää, että lintumatkailu tarjontaa suunnitteleville yrityksille järjestettäisiin riittävä ja laadultaan korkeatasoinen koulutus sekä yrityksen talouteen, asiakaspalveluun, luontoon ja luonnonsuojeluun liittyvillä alueilla. Taustatekijät tulisi kartoittaa hyvin, kuten esimerkiksi kaikki lainsäädäntöön liittyvät asiat, esimerkiksi lintujen ja suurpetojen ruokintapaikat (haaskat), jokamiehen oikeudet yritystoiminnassa ja lintuturistien käyttäminen pesimäpaikoilla. Jotta lintumatkailuyritys voisi toimia ongelmitta, tulisi saada selvät ohjeet ja ohjeisiin riittävän pitkä jatkuvuus eteenpäin.”

”Koska lintumatkailu on lintuasiantuntijan mukaan yritystoimintana uutta, ollaan tilanteessa, jossa eri viranomaiset, esimerkiksi verottaja, joutuvat hakemaan linjaansa alan yrittäjien kohdella. On tärkeää, että alan yrittäjiä kohdellaan veropiiristä riippumatta yhtenäisen käytännön mukaisesti.”

”Lintumatkailu tulee aina olemaan pienten tulosityksiköiden toimintaa, siksi on elintärkeää, että alan yrityksille annettaisiin aloitustukea ja lainoja vähintään samoilla perusteilla kuin aloitteleville teollisuusyrityksille tai muille palvelualojen yrityksille” toteaa lintuasiantuntija.

Luontomatkailun asiantuntijan mielestä ”luonnon ja erityisesti lintujen kaupallinen hyödyntäminen matkailun vetovoimatekijänä on uusi ilmiö. Traditiota lintujen kaupalliseen hyödyntämiseen ei ole vielä syntynyt. Eletään uuden elinkeinon vaihetta, jossa ei ole tarjontaa, kun ei ole kysyntää eikä kysyntää synny ennen kuin alueen vetovoimatekijät ovat matkailijoiden tiedossa. Kainuussa on kielitaitoisten ja luonnosta paljon tietävien oppaiden puute.”

Matkailuyrittäjä on sitä mieltä, että ”Kainuussa on olemassa pienet resurssit erilaisten rakenteiden rakentamiseen. Parhaat alueet ovat luonnonsuojelualueilla ja niihin ei voi rakentaa koluja ja eikä muita omia rakenteita.”

Tutkimuksen mukaan lintumatkailun kehittämisen esteenä pidettiin muun muassa tuotteistamisen, yrittäjien mahdollisuuksien tarjota laadukasta palvelua, koulutuksen, lainsäädännön tietojen, selvien ohjeiden ja ohjeiden riittävän pitkän jatkuvuuden puutetta.

Vastausten mukaan lintujen kaupallinen hyödyntäminen on Kainuussa uusi ilmiö ja siihen tarvitaan useamman henkilön työpanos. Kainuussa on näihin tietoihin perustuen tarve muun muassa lintumatkailuyrittäjien opastukseen ja koulutukseen. Jotta koulutuksen olisi mahdollista onnistua, siihen tarvittaisiin ammattitaitoisia henkilöitä ja laajaa asiantuntemusta linnuista ja lintujen elinolosuhteista.

Kysymys 3. Otanmäen lintuvesialtaat ovat tunnetut ympäri valtakuntaa. Olisiko sinne mielestäsi mahdollista toteuttaa jonkinlaista matkailuun tarkoitettua rakennusta, kuten esimerkiksi Liminganlahdella?

Lintuasiantuntija on ollut mukana jo silloin, kun Otanmäen altaita kehitettiin EU-projektina EU-määrärahojen turvin. Suunnitelmissa oli silloin myös opastus- ja tutkimuskeskuksen suunnittelu altaalle. Rakennuksen toteuttaminen perustui kehityssuunnitelman moneen muuhun yksityiskohtaan, joita silloin toteutettiin tai ainakin suunnitelmassa edellytettiin toteutettavaksi.

”EU - rahoituksen loputtua kaikki toiminnan kehittäminen loppui. Muun muassa altaan vedenpinnan korkeuden säätely on toteutunut päinvastoin mitä kehityssuunnitelmassa kaavailtiin. Vedenpintaa on pidetty vuosia puoli metriä liian korkealla. Siitä on seurannut, että turvelautat ovat ajautuneet rannoille, missä niiden merkitys linnustolle on paljon vähäisempi kuin altaan keskellä. Veden korkeus on niin ikään vaikuttanut siihen, että altaan pohjasta ei enää nouse uusia kasvittomia lauttoja pinnalle kahlaajalintuja varten” totesi lintuasiantuntija.

Lintuasiantuntijan mukaan kasvillisuus on vallannut rannat. Tarkoitus olisi ollut, että rantoja ja lauttoja hoidetaan, että ne eivät kasvaisi umpeen ja se mahdollistaisi linnuille paremmat elinolosuhteet.

Luontomatkaileuasiantuntijan mukaan Otanmäen lintuvesiallas on tällä hetkellä liian heikko vetovoimatekijäksi. Sitä vastoin Otanmäen allas kokonaisuudessaan voisi olla kiinnostava osana laajempaa kokonaisuutta. Otanmäen altaat voisivat olla matkailijoille sopiva matkakohde, kun he ovat matkalla Kuusamon kautta Jäämeren rannoille. Otanmäen altaiden lähellä ei kuitenkaan ole sopivia yöpymispaikkoja lintumatkailijoita varten, joten he viipyvät pai-

kalla vain jonkin aikaa. Olisi myös eduksi, jos paikalla olisi tarvittaessa asiantuntijoita ja kielitaitoisia oppaita.

Tutkimuksen mukaan Otanmäen alueille ei ole tällä hetkellä mahdollisuuksia rakentaa Opastuskeskusta. Tällä hetkellä altaan tila on huono sen puutteellisen hoidon vuoksi. Tällä hetkellä altaalla on kolme lintutornia, kuvauskoju ja kota. Itse rakennelmat ovat hyvässä kunnossa, mutta ympäristö vaatisi hoitoa. Hoidon avulla saataisiin linnut paremmin näkyviin. Tämän hetkisen tilanteen mukaan allasta ei voi kaupallisesti hyödyntää.

Kysymys 4. Kainuussa on lintulajeja, joita tavataan harvoin muualla Suomen alueella. Voisiko lajeja hyödyntää matkailullisesti ja miten?

Lintuasiantuntijan mukaan ”Kainuussa tavattavista ovat kiinnostuneet varsinkin eurooppalaiset lintuharrastajat. On käsitys, että kymmenettuhannet tai jopa sadattuhannet lintuharrastajat lähtevät Kainuun lajeja lähivuosisikymmeninä katsomaan. Useimmat lajit pohjoisessa ovat sellaisia, että niitä voi kohtuullisella työllä ja kustannuksilla päästä näkemään vain Suomen, Ruotsin, Norjan tai Venäjän alueella.”

”Venäjältä puuttuvat toistaiseksi kunnan kulkuyhteydet sekä lintuharrastajien vaatimat olosuhteet. Ruotsi ja Norja ovat Suomen kanssa liki samalla lähtöviivalla. Suomen valttina on kuitenkin se, että meillä monet lintuharrastajien etsimistä lajeista on mahdollista nähdä pienellä kulkemisella ja yhden matkailuyrityksen tarjonnan kautta.”

”Kainuun alueella yhden yrityksen on mahdollista tarjota nähtäväksi useimmat puutelistoilla olevat lajit aivan yrityksen lähiympäristössä. Nykyisin useimmat lintumatkailuyritykset toimivat kaukana etsittävien lintujen parhaista esiintymisalueista, joten ne joutuvat kuljettamaan asiakkaitaan satoja kilometrejä lajien esiintymispaikoille sekä majoittamaan heitä noilla matkoilla tilapäismajoituksissa. Kainuulaisten kilpailuetuna olisi, että heille asiakkaiden kuljetusmatkat olisivat keskimääräistä lyhyempiä ja heidet voitaisiin majoittaa koko ajan samaan majoituspaikkaan.”

Luontomatkailun asiantuntijan mukaan ”harvinaisten lintulajien näkeminen on yleensä lyhyt ja satunnainen. Niiden kaupallinen hyödyntäminen on vaikeaa ja se edellyttää tehokasta tiedotusjärjestelmää. Ulkomaisten asiakkaiden osalta harvinaisuuksien kohtaaminen toimii vain satunnaisesti.”

”Harvinaisten eläinten systemaattinen tarkkailu tuottaa ongelmia eettiseltä kannalta. Lintujen tarkkailu on helpointa pesintäaikaan, jolloin linnut ovat sidottuja omaan reviiriinsä. Lainsäädäntö kuitenkin kieltää yksiselitteisesti eläinten pesinnän häirinnän.”

”Kaupallinen lintujen tarkkailu edellyttää lintukannan harvuuden vuoksi liikkumista laajalla alueella. Tehokas ryhmässä liikkuminen on mahdollista vain autolla, joka edellyttää tienkäyttöoikeudesta sopimista tiekuntien kanssa. Tässä suhteessa käytännöt ovat vasta muotoutumassa.”

”Kainuu on hyvässä asemassa tien käyttöoikeuden suhteen, sillä 44 % maa-alasta on Metsähallituksen hallinnoimaa. Itä-Kainuussa valtion maiden osuus on yli puolet maa-alasta. Yhden maanomistajan kanssa on helpompi päästä sopimukseen teiden käytöstä.”

Matkailuyrittäjän mukaan ”useiden lajien kuvaaminen ja havainnoiminen perustuu ruokintaan, soidinkäyttämiseen ja jotkut lajit tarvitsevat kiinteät ja siirrettävät piilokojut.”

Yhdessä vastauksessa pidettiin Kainuun etuna sitä, että matkat ovat lyhyet. Toisen vastauksen mukaan lintujen tarkkailu edellyttää liikkumista laajalla alueella. Mielestäni lintujen tarkkailun voi suorittaa myös pienellä alueella, jos alueen valintaan kiinnitetään tarpeeksi huomiota jo matkan suunnittelussa. Matkailijan on kuitenkin hyvä ottaa selvää ennen tarkkailumatkalle lähtöä alueen opastettavat matkat, ja mikäli hän on omatoimimatkailija, hän saa reaaliaikaista tietoa paikallisista linnuista Tiira-järjestelmän avulla. Suomessa on myös se etu, että omatoimimatkailija voi melko laajasti toteuttaa matkaansa jokamiehen oikeuden nojalla. Matkailuyrittäjällä on oltava luvat maanomistajalta, jotta hän voi pitää piilokojuaan omistajan mailla.

Kysymys 5. Jos Kainuussa saataisiin toteutettua erilaisia lintumatkoja, olisiko mielestäsi täällä henkilöitä, jotka voisivat olla toteuttamassa niitä ja miten paikallista lintuyhdistystä voisi käyttää hyödyksi siinä?

Lintuasiantuntija vastaa, että ”Kainuussa on vankka lintutietämys jo lähes 50 vuotta jatkuneella yhtäjaksoisella laadukkaalla lintutuntemuksella, joten asiantuntevia henkilöitä varmaan löytyisi. Lintuharrastajistamme suurella osalla on osaamista ja tietoa, joka sellaisenaan on riittävää lintumatkailun tarpeiden tyydyttämiseen.”

”On olemassa epäily, että luontoharrastajat vastustavat luonnon tuotteistamista ja kaupallistamista. Nykyisistä lintuharrastajista voisi löytyä henkilöitä, joilla olisi halu perustaa lintumat-

kailuyritys. Se edellyttäisi kuitenkin, että matkailun muut edellytykset pystytään saamaan tarpeeksi vahvalle pohjalle.”

”Tällä hetkellä on kuitenkin todennäköisempää, että varsinaiset lintumatkailuyrittäjät tulevat jostain muualta. Näillä yrittäjillä on mahdollisuus ostaa paikallisten harrastajien asiantuntevista ja toimia sitä kautta yhteistyössä heidän kanssaan. Kun lintumatkailua tuotteistetaan yritystoiminnaksi, on selvempää, että myös ulkopuolisille avustajille maksetaan korvaus heidän työstään ja osaamisestaan.”

”Paikallisen lintuharrastaja yhdistyksen, Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys Ry: n rooliksi jäisi toimia asiantuntijaelimenä lintuihin, lintujen suojeluun ja lintuharrastukseen liittyvissä kysymyksissä. Yhdistys voisi antaa lausuntoja lintumatkailuun ja sen kehittämiseen yleensä liittyvissä asioissa, mutta myös yksittäisten lajien katseluun tai suojeluun liittyvissä asioissa yrittäjäkohtaisesti. Lähtökohtana tulisi silloin olla, että nuo yleistä tasoa yksityiskohtaisemmat lausunnot olisivat yhdistyksen hinnaston mukaisesti yrittäjille maksullisia.”

”Yhdistys voisi toimia myös yrittäjien ja paikallisten lintuharrastajien yhdyssiteenä, esimerkiksi silloin, kun yrittäjät tarvitsisivat asiantuntevaa opastusta asiakkailleen.”

”Luontomatkailu asiantuntijan mukaan yleensä luonnossa liikkuvat henkilöt ovat vierastaneet kaupallisuuden kytkemistä omaan harrastukseensa. Tämä asenteellinen este on yrittäjän ylitettävä.”

Tutkimuksen mukaan lintuasiantuntemus on alueellamme hyvä. On useita asiantuntijoita, joilla on riittävä tieto ja taito järjestää lintumatkoja. Tuotteistamisen puute tulee jälleen esille. Kaikki tieto ja ammattiosaaminen pitäisi olla hinnoiteltu. Silloin matkailuyrittäjänkin olisi helpompi saada tietoja asiantuntijoilta. Lintumatkailuyrittäjä tarvitsee tietoja helpottaakseen omaa ammatinharjoittamistaan. Kainuun lintumatkailua kannattaisi kehittää, jotta siitä saataisiin kaikki mahdollinen hyöty. Koulutusta tulisi lisätä.

6 YHTEENVETO

Vapaa-ajan matkailu on maailmassa tärkeässä asemassa. Lomamatkoille on monenlaisia lähtömotiiveita ja matkalle asetetaan odotuksia, joiden halutaan toteutuvan. Teollistuneissa ja kaupungistuneissa maissa alkuperäinen luonnonympäristö on joutunut väistymään. Tämä on herättänyt ihmisissä kaipuuta luontoon.

Luonto- ja lintumatkailu tapahtuvat luonnossa, ja ne tarjoavat siellä oleville matkailijoille elämyksiä ja myönteisiä kokemuksia. Lintujen tarkkailu on suosittua maailmalla, sillä linnut ovat suhteellisen helposti havaittavia, koska ne ovat värikkäitä, ne ääntelevät erilaisilla äänillä, niillä on erilaisia muotoja ja niillä on omat elintapansa ja –ympäristönsä.

Lintumatkailukohteen valintaan vaikuttavat muun muassa luonto, maisema, elintaso, kulttuuri, historia, majoitus mahdollisuudet, ohjelmapalvelut, hintataso ja saavutettavuus. Lintumatkailukohteen valinnassa on tärkeää saada tietoa paikallisista linnuista. Jokainen alue on omanlaisensa ja siellä viihtyvät erityyppiset linnut. Kullakin alueella on omat asiantuntijansa. Heiltä saa tietoa paikallisista linnuista ja niiden käyttäytymisestä. Suomi kuuluu pääosin pohjoiseen havumetsävyöhykkeeseen. Suomeen saapuvat linturetkeläiset ovat kiinnostuneet metsiemme linnuista, muun muassa pöllöistä, teeren ja metson soitimista sekä itäisistä lajeista, kuten esimerkiksi sinipyrstöstä ja idänuunilinnusta.

Kainuun lintumatkailu on tällä hetkellä paljolti omatoimimatkailijoiden varassa. Luonto- ja lintukuvaus ovat niin ikään suosittuja. Kuvauksissa voi hyödyntää paikallisia piilokojuyrittäjiä. Heitä on Kainuun alueella eniten koko Suomessa.

Kainuussa on hyvät mahdollisuudet havaita lintuja. Kainuussa on vaaroja, soita, peltoalueita, vanhojen metsien alueita, Oulujärven alue ja Otanmäen lintuvesiallas. Kullakin alueella voi havaita erilaisia lintuja.

Kainuun lintuja on tutkittu yli 140 vuotta. Se on muodostanut hyvän pohjan arkistolle, jota päivitetään jatkuvasti. Arkistosta löytyvät kaikki sinne ilmoitetut linnut. Arkistoa on hyvä hyödyntää lintureitin suunnittelussa.

Tutkimusmenetelmänä tässä työssä oli empiirinen tutkimus, joka toteutettiin tutkimusongelmien selvittämiseksi lähettämällä kyselyt asiantuntijoille. Asiantuntijat valittiin kohderyhmäksi, sillä he ymmärtävät parhaiten lintujen käyttäytymisen, ja samalla saatiin tietoa lintumatkailun vaikutuksista alueen lintuihin.

Lähetin saman viiden kysymyksen kyselyn viidelle henkilölle. Vastaajiksi valitsin lintuasiantuntijan, Kainuun luontomatkailuasiantuntijan ja kolme luontomatkailuyrittäjää. Vastaukset sain kolmelta.

Kysymyksissä käsiteltiin lintumatkailun mahdollisuuksia, esteitä lintumatkailun kehittämiseen alueellamme, Otanmäen altaan mahdollista opastuskeskusta, miten Kainuun alueella tavattavia lintuja voisi hyödyntää matkailullisesti, ja että jos Kainuuseen saataisiin toteutettua erilaisia lintumatkoja, olisiko täällä henkilöitä, jotka kykenisivät toteuttamaan niitä.

Lintumatkailun mahdollisuuksia Kainuuseen pidettiin hyvänä. Tämän tutkimuksen mukaan lintumatkailun esteenä pidettiin muun muassa tuotteistamisen ja koulutuksen puutetta. Otanmäen alaiden opastuskeskuksen rakentamista ei pidetty realistisena. Kainuussa on useita lajeja, joita on vaikeaa tavata muualla. Niitä on mahdollisuus nähdä ja kuulla, kunhan kaikki muut lintumatkailuun liittyvät puutteet on korjattu. Viimeiseen kysymykseen vastattiin, että lintuasiantuntemus Kainuun alueella on hyvä ja se saataisiin yleiseen käyttöön, kun tieto olisi hinnoiteltu.

Toivottavasti tämä tutkimus poikii uusia tutkimuksia aiheesta. Nyt kun pohja on luotu, niin tutkimusta voi alkaa kehittämään laajemmalle. Työtä Kainuun lintumatkailun kehittämiseen on vielä paljon. Tätä tutkimusta tehdessäni jouduin usein tilanteeseen, jossa tietojen löytäminen oli miltei mahdotonta. Tein muutamia esikyselyitä ja niistä saadut tiedot eivät johtaneet mihinkään uuteen.

Asiantuntijoiden vastaukset olivat todella antoisia. Koen, että opin tämän työn aikana paljon sellaisia asioita lintumatkailusta, jota en olisi millään muilla keinoilla oppinut.

Työni ja tutkimusten perusteella uskon, että Kainuu lintumatkailun kehittämiseksi on hyvät mahdollisuudet. Toivottavasti koulumaailma huomaa mahdollisuutensa olla toteuttamassa ammatillista koulutusta nimenomaan lintumatkailuyrittäjille. Matkailu on tärkeä osa Kainuun tulevaisuutta. Ohjelmanpalvelujen tarjonnan tulisi olla riittävä.

LÄHTEET

Albanese, P. & Boedecker M. 2002. Matkailu Markkinointi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Articmedia 2009. Saatavilla: <http://www.wildtaiga.fi/yritys.php?vid=2> (Luettu 22.3.2009.)

Boreal Wildlife Centre 2009. Saatavilla: <http://www.wildtaiga.fi/yritys.php?vid=44> (Luettu 22.3.2009.)

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Heikkinen, R. & Mielikäinen, J. 1989. Oulujärvi, Kainuun meri. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Hemmi, J. 2005 a, Matkailu, ympäristö, luonto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hemmi, J. 2005 b, Matkailu, ympäristö, luonto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Helo, P. (toim.) 1971. Kainuun linnut. Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry:n jäsenjulkaisu vuodelta 1970.

Helo, P. (toim.) 1972. Kainuun linnut II. Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry:n jäsenjulkaisu vuodelta 1971.

Helo, T. 2008, Vaaran laelta. Linturetkikohteita Kainuussa. Kainuun ympäristökeskuksen asiakaslehti 2008.

Helo, T. 2009, Kainuun linnusto 2000-luvulla.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Holopainen, E. 1995. Linturetkikohteet Suomessa. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Huovinen, U. 1999. Matkailun lainsäädäntö. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Huttunen, J. 2009, Haastattelu Tuokko, O. 30.3.2009.
- Härkönen, T., Laitinen J. & Ranttilä, K. 1993. Luontomatkailijan Suomi. Keuruu: kustannusosakeyhtiö Otava.
- Järviluoma, J. 2006. Turistin luonto. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Kainuun ympäristökeskus 2007. Kunnostustyöt on aloitettu Painuanlahdella Vaalassa. Saatavilla: <http://www.ymparisto.fi>. (Luettu 31.3.2009.)
- Kainuun Sanomat 2007. Ympäristö. Kajaani. Luontomatkailun näkökulma.
- Koivu, J. 2009. Kysely Tuokko, O. 7.3.2009.
- Koskimies, P. 1994. Linnut, Teoksessa Kotimaan luonto-opas. Miettinen K. (toim.) Porvoo: WSOY.
- Martinselkonen 2009. (Saatavilla:<http://www.martinselkonen.fi/index.php?id=6&la=fi>) (Luettu 18.10.2009.)
- Newsome, D. , Dowling, R. & Moore, S. 2005, Wildlife Tourism, Clevedan, Buffalo & Toronto: Channelview Publications.
- Peltomäki, J. 2009. Matkatieto. Saatavilla: <http://www.matkatieto.fi/file.php?232> (Luettu 2.4.2009.)
- Suomen ympäristökeskus 2005. Lintuvesien kunnostushankkeet ovat hyödyttäneet linnustoa ja luontomatkailua. Saatavilla: <http://www.ymparisto.fi> (Luettu 28.3.2009.)

Rautiainen, L. 2009. Haastava haaskasota. Luontokuva 2/2009.

Söderssved, J. 2005. Birdlife Suomi, Lintutornit. Porvoo: Weilin Göös Osakeyhtiö.

Taavetti, H. 2008. Suomi lintumatkailumaana. Teoksessa Södersved J. (toim.) Luonnossa linnut osa 3. Porvoo: Weilin Göös Osakeyhtiö.

Taavetti H. 2008. Lintumatkailu maailmalla. Teoksessa Södersved J. (toim.) Luonnossa linnut osa 3. Porvoo: Weilin Göös Osakeyhtiö.

Vuoristo, K.-V. 2002. Matkailun muodot. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Vuoristo, K- V. & Vesterinen. N. 2001. Lumen ja suven maa. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Welmala W. 2008. Superkurppa Siperiasta. Linnut 43.vsk nro 3.

Wild Brown Bear 2009. Saatavilla. <http://www.wildtaiga.fi/yritys.php?yid=41> (Luettu 22.3.2009.)

Wildtaiga 2009. Saatavilla. <http://www.wildtaiga.fi/> (Luettu 22.3.2009.)

LIITTEET

1. Kainuulaisia luontomatkailuyrityksiä
2. Tarkemmat lintupaikat
3. Tietoa Kainuun linnustosta
4. Teemahaastattelu kysymykset

Liite 1

Boreal Wildlife Centre on Kuhmossa toimiva yritys, jonka toimenkuvaan kuuluu tuottaa erilaisia luontoelämyksiä. Yrityksen perustajia ovat Jani ja Markku Määttä ja Kari Kemppainen. Katselu ja kuvauspaikat ovat Viiksimossa, Kuhmossa. Karhujen ja ahmakuvausten lisäksi yritys tarjoaa mahdollisuuden kuvata myös lintuja. (Boreal Wildlife Centre 2009.)

Articmedia Lassi Rautiainen ky on Lassi Rautiaisen omistama luontomatkailuyritys. Lassi Rautiainen oli ensimmäinen, joka aloitti Suomessa ja Kainuussa kaupalliset safarit vuonna 1991. Tänä päivänä asiakkaita on ympäri maailman ja sesonkikaudella (huhtikuu-syyskuu) safaritoiminnan tukikohtana toimii Kuikan kämpä Kuhmossa. Articmedialla on Kuhmossa 11 petokojua. Yhteen kojuun mahtuu 1- 8 asiakasta kerralla. (Wildtaiga 2009.) Rautiaisen mukaan vuonna 2008 kävi hänen kuvauspaikallaan 350 asiakasta 17 eri maasta (Rautiainen 2009, 71).

Petojen, kuten karhun, ahman ja suden lisäksi kojuista voi kuvata myös lintuja. Kotkien muutto aika on Kuhmossa huhtikuu. 2007 huhtikuussa kojuilta näkyi noin 25 kotkaa, joista enemmistö oli merikotkia. Kojulla voi nähdä myös haarahaukan. Se ilmestyy toukokuussa ja lähtee elokuussa. Haarahaukka on parhaiten liikkeellä poutapäivinä, joten silloin on paras mahdollisuus kuvata sitä kojusta. Muita kuvattavia lintuja ovat teeren ja metson soitimet ja muut linnut. (Wildtaiga 2009)

Martinselkosen eräkeskus on 1991 perustettu perheyritys ja toimipaikkana on Pirttivaaran lakkautettu rajavartioasema Suomussalmen kunnan itäosassa. Rajalle matkaa tulee noin 2 km ja Martinselkosen luonnonsuojelualueelle myös noin 2 km. (KS, Eräsanomat liite 2007.)

Wild Brown Bear sijaitsee Kuhmon Lentiirassa, aivan Venäjän rajan läheisyydessä. Ykköstuotteena heillä on suurpetojen kuvaus- ja katselupalvelut. Keväisin on mahdollisuus kuvata myös teeren ja metson soidinpaikoille tehdyissä kuvauskojuissa. (Wild Brown Bear 2009.)

Liite 2

Tarkemmat lintupaikat

Parhaat keväiset lintujen kerääntymispaikat ovat Kainuussa suuria peltoalueita, reheviä lintujärviä ja järven lahtia. Näyttävintä lintujen kevätmuuton aikaa on Kainuussa huhtitoukokuu, jolloin suuret linnut kuten päiväpetolinnut, vesilinnut, lokit ja kahlaajat muuttavat alueellemme ja sen läpi. (Helo 2008, 8.)

Kainuun lintupaikat ja tornit

Kainuun tärkeimmät lintupaikat matkailun näkökulmasta ajateltuna ovat rehevät lintujärvet, suot, vanhojen metsien alueet ja pelto- ja lehtoalueet. Näiltä alueilta voi tarkkailla lintujen elämää monipuolisesti. Kainuussa on yhdessätoista eri paikassa linnuntarkkailuun soveltuvia torneja. Matkailullisesti parhaat tornit sijaitsevat Otanmäen lintuvesialtaalla, Säräisniemen Painuanlahdella ja Sotkamon Naapurinvaaralla. Näihin torneihin on helpot kulkuyhteydet ja torneihin mahtuu kerralla useampia henkilöitä.

Otanmäen lintuvesiallas

Otanmäen lintuvesiallas on Rautaruukin entinen kaivosalue, joka siirtyi Vuolijoen kunnan omistukseen 1999. Vuolijoki liitettiin Kajaaniin 2007 ja näin ollen altaat kuuluvat tällä hetkellä Kajaanin kaupungille. Otanmäen allasalue ei kuulu varsinaisen luonnonsuojelun piiriin, sillä allasalue on ollut Otanmäen kaivoksen jätevesien saostusalue. Suojelusta päättää kunta. (KS 2006, Kainuu.)

Otanmäen lintuvesialtaat soveltuvat erittäin hyvin matkailuun. Tornit on suunniteltu isojen ryhmien matkailua varten, sillä ne ovat erittäin tukevia. Otanmäen allasalueella on kolme tornia, valokuvauskoju ja kota. Tornien nimet ovat Isosirri, Pikkusirri ja Pulmusirri. Jokainen torni sijaitsee eripuolilla allasta, joten altaan lintuja voi tarkkailla useasta suunnasta. Otanmäen lintuvesialtaalla on tavattu 216 lintulajia (3.2.2006). Listalle on hyväksytty lajit, joiden havainnot on luotettavasti dokumentoitu ja hyväksytty BirdLife Suomen sääntöjen mukaisesti ARK- ja RK- käsittelyssä.

Otanmäen altaille on hyvin merkatut opasteet. Kajaani- Kokkola tieltä Kokkolaan päin ajettaessa hieman Otanmäen jälkeen kääntyy tie Vuolijoelle. Vuolijoen tietä ajetaan n 2 km, minkä jälkeen kääntyy opastekyltillä varustettu tie oikealle. Tätä tietä ajetaan allas-alueen parkkipaikalle, josta pääsee eri torneille. (Södersved 2005, 307.)

Altaan torneista ja penkkatieltä näkee hyvin sekä paikallisia ja muuttavia lintuja. Pesimälinnustoon kuuluvat muun muassa pikkusirkku, mustakurkku-uikku, punajalkaviklo, pikkulokki, kalatiira ja lapintiira. Alueella viihtyy myös pitkin kesää satoja vesilintuja ja muuttoaikoina satoja kahlaajia ja vesilintuja. (Södersved 2005, 307.)

Vaalan Säräisniemen Painunlahti

Torni on Säräisniemellä Painuanlahden rannalla Säräisniemen tien eteläpuolella sataman ja uimarannan vieressä. Sinne ajetaan avointen peltojen keskellä menevää tietä pitkin. Painuanlahti on ruovikkoinen lintulahti, joka lukeutuu lajistoltaan ja parimäärältään parhaisiin pohjoissuomalaisiin sisämaan lintuvesiin. Arvokkaimman osan pesimälinnustosta muodostavat silkkiuikku sekä eteläiset rehevien lintuvesien lajit kuten härkälintu, heinä-tavi, lapasorsa, ruskosuohaukka sekä punajalkaviklo. Alueen linnustoon kuuluvat lisäksi muun muassa kaakkuri, kuikka ja kaulushaikara. Lintujen muuton aikana siellä on runsaasti arktisia lintulajeja ja kahlaajia. (Södersved 2005, 306.)

Lintuvesien kunnostus- ja hoitohankkeet ovat tuoreen arvioinnin mukaan hyödyttäneet sekä linnustoa että lintukohteiden matkailua Suomessa. Hankkeet ovat monipuolistaneet lintulajistoa ja helpottaneet kohteiden käyttöä muun muassa luontomatkailussa.(Tiedote 2005, 1.) Kainuun ympäristökeskus on käynnistänyt kunnostustyöt Vaalan Painuanlahdella Pohjois-Suomen ympäristöviraston myönnettyä hankkeelle vesilain mukaisen luvan. Kunnostustyöt on aloitettu uimarannan ja kahlaajalintujen ruokailu- ja pesintäalueeksi tarkoitetun rannan kunnostuksella. Kunnostuksen avulla on luotu kahlaajalintujen ruokailuympäristöksi soveltuvia avoimia lietteikköjä ja samalla on parannettu lintujen tarkkailumahdollisuuksia. (Suomen Ympäristökeskuksen tiedote 2007, 1.)

Kainuun muita lintutornipaikkoja

Hyrnsalmi, Kuivajärvi

Tornille pääsee, kun ajetaan Kajaani- Ämmänsaari tieltä vähän ennen Hyrnsalmea Moisiovaarantielle. Ajetaan Moisiovaarantietä n. 10 km, jonka jälkeen käännetään vasemmalle Laitalan tielle. Noin kahdentoista kilometrin päässä vasemmalla on parkkipaikka, johon voi jättää auton. Palataan parkkipaikalta hieman takaisin päin talon ohi kohdalle, josta lähtee polku tornille. Tornille on matkaa noin kaksi kilometriä. Torni sijaitsee rehevän lintujärven rannalla. Alueella pesii mm. pikkusirkku, kurki, laulujoutsen, jänkäkurppa ja uivelo. Paras aika kohdata lintuja on touko- ja kesäkuu. (Södersved 2005, 299.)

Kajaani, Kuluntajärvi

Kajaanin parhaita lintujärviä on Kuluntajärvi. Silkkiuikun, haapanan, tavin ja heinäorsan lisäksi järvellä on tavattu muun muassa heinätavi, joka pysyy pesimäaikanaan näkymättömissä. Jäidenlähdön aikaan heinätavien soitimeen kuuluu takaa-ajolentoja ruovikoiden reunoilla. Järven rannalla on lintutorni: paikalle pääsee ajamalla keskustasta 10km koilliseen, sitten pari kilometriä Salmijärven suuntaan. Vanhan kaupan pihalla on opastus lintutornille. (Härkönen, Laitinen, & Ranttilä 1993, 276). Lajistoon kuuluvat lisäksi mm. satakieli, pikkusirkku ja laulujoutsen ja järvellä tapaa myös runsaasti pikkulokkeja ja tiirouja.

Kajaani Paltaniemi

Paltaniemi sijaitsee noin 10km Kajaanin kaupungin luoteispuolella, Oulujärven itäisen lahden, Paltaselän etelärannalla. Paltaniemi on vanha, jo 1500- luvun puolivälistä asti asuttua kulttuuriseutua, joka viljavine peltoaukeineen ja rehevine rantoineen on monipuolinen linturetkikohde. Peltoaukeilla ja lentokentän ympäristössä tapaa avomaiden lintuja. Paltasula houkuttelee keväällä aikaisin muuttolintuja. Keväällä ja syksyllä voi havainnoida petolintumuuttoa. Oulujärven seudulla on leudompi ilmasto, kuin ympäristön korkeimmilla vaaramailla, joten alueella voi tavata silkkiuikkuja, pikkutylliä, sarvipöllöä, mustarastasta, pensaskerttua, jne. Järvellä näkyy kuikkia, iso- sekä tukkakoskeloita, ja

lapintiiroja ja kalatiiroja. Rannoilla voi tavata myös punajalkaviklon, tyllin meriharakan ja karikukon. (Holopainen.1995, 120.)

Paltamo

Matalasuon tornille pääsee, kun ajetaan Kajaani-Oulu-tietä Paltamosta 11km Ouluun päin ja käännetään Raappananmäkeen. Tietä ajetaan noin kaksi kilometriä ja saavutaan Iso- Melasen kurssikeskukselle. Polku tornille lähtee kurssikeskuksen parkkipaikalta. Tornille on kävelymatkaa noin kaksi kilometriä. Torni sijaitsee avosuon reunalla. Matalasuon tornista näkee lähinnä paikallisia lintuja, joista voisi mainita kurjen ja laulujoutsenen. (Södersved 2005, 301.)

Mieslahden tornille pääsee, kun ajaa Mieslahden opistonkohdalta satamaan menevälle tielle. Satamasta lähtee muutaman sadan metrin pituinen polku tornille. Tornista näkee joensuistoon ja järvenlahdelle, jossa muuttoaikoina on kerääntynyt satoja vesilintuja ja kymmeniä kahlaajia. (Södersved 2005, 302.)

Suomussalmi

Hirvasjärven lintutorni on rehevän lintujärven rannalla. Paikalle päästään, kun juuri ennen Ämmänsaarta käännetään itään Haukiperäntielle ja siitä jatketaan suoraan tielle 843. Tietä ajetaan runsaat 20 kilometriä. Lintutorni näkyy kosteikon reunalla tien vasemmalla puolella. Tornista näkee lähinnä paikallisia lintuja kuten uivelo, jänkäkurppa, kurki, laulujoutsen ja mustaviklo. (Södersved 2005 303.)

Suomussalmella on myös toinen torni, Joutenjärven torni. Ajetaan Ämmänsaaresta Kuusamoon päin noin 8 kilometriä ja käännetään Pesiönkylälle. Ajetaan tätä tietä noin 10 km ja käännetään Pesiönrannantielle, jota ajetaan jonkin matkaa kunnes lintutornin viitta näkyy. Torni sijaitsee rehevän lintujärven rannalla. Tornista näkee paikallisia vesilintuja ja kahlaajia.(Södersved 2005, 304.)

Vaala

Vaalan Enonkylän Kuvajan lintutorni on rimpisen avosuon reunalla. Ajetaan Vuolijoelta oikealle kääntyvän Manamansalontien ohi noin kilometri ja käännetään vasemmalle metsäautotielle, jota ajetaan noin 4 km. Torni on oikealla melkein tien vieressä. Koska torni on rimpisen avosuon reunalla niin sieltä voi nähdä ja kuulla suolla pesiviä lintuja. Tornista voi nähdä muun muassa maakotkan, muuttohaukan, kaakkurin, kurjen, metsähanhen ja nuolihaukan. (Södersved 2005, 3005.)

Kuhmo

Rytilampi on noin kymmenen kilometrin päässä Kuhmosta Hukkajärventien varressa. Torni on pienen lammen rannalla. Torniin pääsee alatasanteelle myös pyörätuolilla. (Huttunen 2009.)

Sotkamo

Mujetholu, Naapurinvaaran lomakylän rannassa oleva uusi lintutorni. Sopivan pyörämatkan päässä, n. 10 km Sotkamon keskustasta. Torni on Naapurivaaran lomakeskuksen rannalla, joten sinne on helpot kulkuyhteydet. Tornilta avautuvat komeat maisemat Nuasjärven selille ja Vuokatin- ja Naapurinvaaralle. Tornilta voi nähdä monenlaisia vesilintuja kahlaajia, erikoisuutena on nähty muun muassa haahka. (Huttunen 2009.)

Vanhan metsän alueella tavattavia lintuja

Pohjantikkaa, sinipyrstöä ja kuukkelia voi Kainuussa tavata muun muassa Hiidenportilla, Losonvaaralla, Talvivaaralla, Sydänmaanarolla, Juortanansalolla, Talaskankaalla, Ulvin- salolla, Kuirivaaralla, Siikavaaralla ja Peuravaaralla.

Kuirivaaralla on tavattu edellä mainittujen lisäksi pikkusieppo, idänuunilintu ja lapinuunilintu sekä Losonvaaralla että Talvivaaralla on tavattu idänuunilintu ja lapinuunilintu. (Huttunen 2009.)

83.	Pyy	BONBON	X	X	X	X	X	X	X	X
84.	Riekkö	LAGLAG	X	X	X	X	X	X	X	X
85.	Teeri	TETRIX	X	X	X	X	X	X	X	X
86.	Metso	TETURO	X	X	X	X	X	X	X	X
87.	Viiriäinen	COTCOT		X	X		X	X	X	
88.	Fasaani	PHACOL	X	X	X	X	X	X		
89.	Peltopyy	PER PER	X	X		X	X			
90.	Luhtakana	RALAQU	X			X		X	X	X
91.	Luhtahuitti	PORPOR	X	X	X	X	X		X	X
92.	Pikkuhuitti	PORPAR	X							
93.	Kääpiöhuitti	PORPUS								
94.	Ruisräikkä	CRECRE	X	X	X	X	X	X	X	X
95.	Liejukana	GALCHL			X		X			X
96.	Nokikana	FULATR	X	X	X	X	X	X	X	X
97.	Kurki	GRUGRU	X	X	X	X	X	X	X	X
98.	Neitokurki	ANTVIR								X
99.	Meriharakka	HAEOST	X	X	X	X	X	X	X	X
100.	Avosetti	RECAVO	X							
101.	Pikkutylli	CHADUB	X	X	X	X	X	X	X	X
102.	Tylli	CHAHIA	X	X	X	X	X	X	X	X
103.	Keräkurmitsa	CHAMOR	X		X	X			X	X
104.	Siperiankurmitsa	PLUFUL								
105.	Kapustarinta	PLUAPR	X	X	X	X	X	X	X	X
106.	Tundrakurmitsa	PLUSQU	X	X	X	X	X	X	X	X
107.	Töyhtöhyppä	VANVAN	X	X	X	X	X	X	X	X
108.	Isosirri	CALCAN	X	X	X	X		X		X
109.	Pulmussirri	CALALB			X	X	X		X	X
110.	Pikkusirri	CALUTA	X	X	X	X	X	X	X	X
111.	Lapinsirri	CALTEM	X	X	X	X	X	X	X	X
112.	Palsasirri	CALMEL								
113.	Kuovisirri	CALFER	X	X	X	X	X	X	X	X
114.	Merisirri	CALMAR								
115.	Suosirri	CALALP	X	X	X	X	X	X	X	X
116.	Jänkäsirriäinen	LIMFAL	X	X	X	X	X	X	X	X
117.	Suokukko	PHIPUG	X	X	X	X	X	X	X	X
118.	Jänkäkurppa	LYMMIN	X	X	X	X	X	X	X	X
119.	Taivaanvuohi	GALGAL	X	X	X	X	X	X	X	X
120.	Heinäkurppa	GAL MED		X				X		
121.	Lehtokurppa	SCORUS	X	X	X	X	X	X	X	X
122.	Mustapyrstökuiri	LIMLIM	X	X	X		X	X	X	
123.	Punakuiri	LIMLAP	X	X	X	X	X	X	X	X
124.	Pikkukuovi	NUMPHA	X	X	X	X	X	X	X	X

125.	Kuovi	NUMARQ	X	X	X	X	X	X	X	X
126.	Mustaviklo	TRIERY	X	X	X	X	X	X	X	X
127.	Punajalkaviklo	TRITOT	X	X	X	X	X	X	X	X
128.	Valkoviklo	TRINEB	X	X	X	X	X	X	X	X
129.	Lampiviklo	TRISTA	X	X	X			X	X	
130.	Metsäviklo	TRIOCH	X	X	X	X	X	X	X	X
131.	Liro	TRIGLA	X	X	X	X	X	X	X	X
132.	Rantakurvi	XENCIN		X	X	X	X	X	X	
133.	Rantasipi	ACTHYP	X	X	X	X	X	X	X	X
134.	Karikukko	AREINT	X	X	X	X	X	X	X	
135.	Vesipääsky	PHALOB	X	X	X	X	X	X	X	X
136.	Isovesipääsky	PHAFUL						X		
137.	Leveäpyrstökihu	STEPOM		X		X			X	
138.	Merikihu	STECUS	X	X	X	X	X	X	X	X
139.	Tunturikihu	STELON	X						X	
140.	Isokihu	CATSKU								
141.	Pikkulokki	LARMIN	X	X	X	X	X	X	X	X
142.	Naurulokki	LARRID	X	X	X	X	X	X	X	X
143.	Kalalokki	LARCAN	X	X	X	X	X	X	X	X
144.	Selkälokki	LARFUS	X	X	X	X	X	X	X	X
145.	Harmaalokki	LARARG	X	X	X	X	X	X	X	X
146.	Isolokki	LAR HYP			X		X		X	
147.	Merilokki	LARMAR	X	X	X	X	X	X	X	X
148.	Ruusulokki	RHOROS								
149.	Pikkukajava	RISTRI			X					
150.	Räyskä	STECAS	X	X	X	X	X	X	X	X
151.	Kalatiira	STEHIR	X	X	X	X	X	X	X	X
152.	Lapintiira	STEAEA	X	X	X	X	X	X	X	X
153.	Pikkutiira	STEALB								
154.	Mustatiira	CHLNIG		X	X	X		X	X	X
155.	Valkosiipitiira	CHLLEU					X		X	
156.	Pohjankiisla	URILOM								
157.	Ruokki	ALCTOR								
158.	Riskilä	CEPGRY								
159.	Pikkuruokki	ALLALL		X						
160.	Lunni	FRAARC				X				
161.	kesykyyhky	COLLIV	X	X	X	X	X	X	X	X
162.	Uuttukyyhky	COLOEN	X	X	X	X	X	X	X	X
163.	Sepelkyyhky	COLPAL	X	X	X	X	X	X	X	X
164.	Turkinkyyhky	STR DEC	X	X	X	X	X	X		X
165.	Turturikyyhky	STR TUR	X	X		X		X		X
166.	Käki	CUCCAN	X	X	X	X	X	X	X	X
167.	Huuhkaja	BUBBUB	X	X	X	X	X	X	X	X

254.	Hömötiainen	PARMON	X	X	X	X	X	X	X	X
255.	Lapintiainen	PARCIN	X	X	X	X	X	X	X	X
256.	Töyhtötiainen	PARCRI	X	X	X	X	X	X	X	X
257.	Kuusitiainen	PARATE	X	X	X	X	X	X	X	X
258.	Sinitiainen	PARCAE	X	X	X	X	X	X	X	X
259.	Valkopäätiainen	PARCYA								
260.	Talitiainen	PARMAJ	X	X	X	X	X	X	X	X
261.	Pähkinänakkeli	SITEUR	X	X	X	X	X	X	X	X
262.	Puukiipijä	CERFAM	X	X	X	X	X	X	X	X
263.	Kuhankeittäjä	ORIORI	X	X	X	X		X		X
264.	Pikkulepinkäinen	LANCOL	X	X	X	X	X	X	X	X
265.	Mustaotsalepinkäinen	LANMIN				X				
266.	Isolepinkäinen	LANEXC	X	X	X	X	X	X	X	X
267.	Närhi	GARGLA	X	X	X	X	X	X	X	X
268.	Kuukkeli	PERINF	X	X	X	X	X	X	X	X
269.	Harakka	PICPIC	X	X	X	X	X	X	X	X
270.	Pähkinähakki	NUCCAR	X	X	X	X	X	X	X	X
271.	Naakka	CORMON	X	X	X	X	X	X	X	X
272.	Mustavaris	CORFRU	X	X	X	X	X	X	X	X
273.	Varis	CORONE	X	X	X	X	X	X	X	X
274.	Korppi	CORRAX	X	X	X	X	X	X	X	X
275.	Kottarainen	STUVUL	X	X	X	X	X	X	X	X
276.	Punakottarainen	STUROS					X			X
277.	Varpunen	PASDOM	X	X	X	X	X	X	X	X
278.	Pikkuvarpunen	PASMON	X	X	X	X	X	X	X	
279.	Peippo	FRICOE	X	X	X	X	X	X	X	X
280.	Järripeippo	FRIMON	X	X	X	X	X	X	X	X
281.	Viherpeippo	CARCHL	X	X	X	X	X	X	X	X
282.	Tikli	CARCAR	X	X	X	X		X	X	X
283.	Vihervarpunen	CARSPI	X	X	X	X	X	X	X	X
284.	Hemppo	CARCAN	X	X	X		X	X	X	X
285.	Vuorihemppo	CARRIS	X	X	X	X		X	X	X
286.	Urpainen	CARMEA	X	X	X	X	X	X	X	X
287.	Tundraurpiainen	CARHOR	X	X	X	X	X	X	X	X
288.	Kirjosiiplikäpylintu	LOXLEU	X	X	X	X	X	X	X	X
289.	Pikkukäpylintu	LOXCUR	X	X	X	X	X	X	X	X
290.	Isokäpylintu	LOXPYT	X	X	X	X	X	X	X	X
291.	Punavarpunen	CARERY	X	X	X	X	X	X	X	X
292.	Taviokuurna	PINENU	X	X	X	X	X	X	X	X
293.	Punatulkku	PYRPYR	X	X	X	X	X	X	X	X
294.	Nokkavarpunen	COCCOC	X	X	X	X	X	X	X	X
295.	Lapinsirkku	CALLAP	X	X	X	X	X	X	X	X
296.	Pulmunen	PLENIV	X	X	X	X	X	X	X	X

297.	Keltasirkku	EMBCIT	X	X	X	X	X	X	X	X	X
298.	Peltosirkku	EMBHOR	X	X	X	X	X	X	X	X	X
299.	Pohjansirkku	EMBRUS	X	X	X	X	X	X	X	X	X
300.	Pikkusirkku	EMBPUS	X	X	X	X		X	X	X	X
301.	Kultasirkku	EMBAUR									
302.	Pajusirkku	EMBSCH	X	X	X	X	X	X	X	X	X
303.	Harmaasirkku	MILCAL									
304.	Lehmähaikara	BUBIBI									
305.	Tiibetinhani	ANSIND				x					
306.	Harjakoskelo	LOPCUC							X		

Lähde Teppo Helo/ Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry 2009

Liite 4

Teemahaastattelu kysymykset

1. Millaisina pidät lintumatkailun mahdollisuuksia Kainuussa?
2. Mitkä ovat mielestäsi esteenä lintumatkailun kehittämisessä alueellamme?
3. Otanmäen lintuvesialtaat ovat tunnetut ympäri valtakuntaa. Olisiko sinne mielestäsi mahdollista toteuttaa jonkinlaista matkailuun tarkoitettua rakennusta, kuten esimerkiksi Liminganlahdella?
4. Mitkä ovat mielestäsi esteenä lintumatkailun kehittämisessä alueellamme?
5. Kainuussa on lintulajeja joita tavataan harvoin muualla Suomen alueella. Voisiko lajeja hyödyntää matkailullisesti ja miten?